

ЭКАНОМІКА
ЭХ, ДАРОГІ...
НАТАТКІ Алены СПАСЮК

2 стар.

САЦЫЯЛЬНЫ РАКУРС

ІХ САЮЗ НАЗЫВАЕЦЦА
АСАЦЫЯЦЫЯ ВЫХАВАНЦАЎ
ДЗІЦЯЧЫХ ДАМОЎ ВАЕННАГА ЧАСУ

3 стар.

**СУСТРЭЧА 3 Янкам
БРЫЛЁМ**

4 стар.

«КВІТНЕЮЧАЯ ДУША»,—
ГАВОРАЦЬ
ПРА МАСТАКА
Леаніда МЕЛЬНІКА

4—5 стар.

«ПАПА КАРЛА» 3 КРУПЕНІК

4 стар.

НАВЕЛА
Алеся ДУДАРА «МУРАЧКА»

7 стар.

Алена СПРЫДОВІЧ:
«КАБ ЧОРНАЕ СТАЛА
БЕЛЫМ — ДАЧАКАЙСЯ
РАНЦЫ»

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

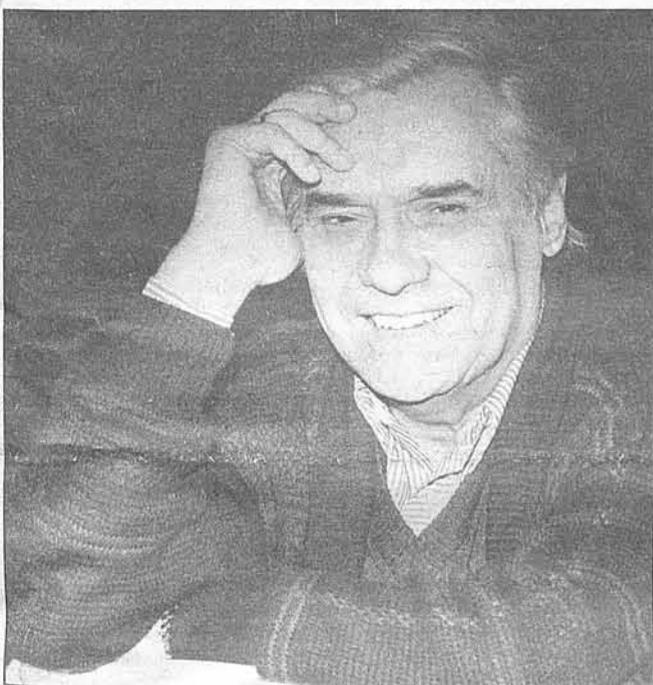
Голас Радзімы

16 лютага 2000 года
Цана 60 рублёў

№ 7 (2669)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
Выдаецца з 1955 г.

ВІНШУЕМ!

**ТАЛЕНТ Расціслава ЯНКОЎСКАГА
АДЗНАЧАНЫ ОРДЭНАМ
ФРАНЦІШКА СКАРЫНЫ**

Ёсць акцёры, якіх ведаюць і любяць усе. Адзін з іх — Расціслаў Янкоўскі. Свой 70-гадовы юбілей народны артыст СССР і Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі рэспублікі правёў "Сам-насам з часам". Такую назву атрымаў яго спектакль-маналог, які артыст прадставіў глядачам у свой юбілейны вечар.

Больш за 40 гадоў аддаў народны артыст СССР Расціслаў Янкоўскі сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага. Ён сыграна больш за 100 роляў, прыкладна 30 з іх — у кіно. Вялікі акцёр іграў Антонія і Макбета ў п'есах В. Шэкспіра "Антоній і Клеопатра" і "Макбет", ролі ў спектаклях "Баня", "На дне", зняўся ў разнастайных фільмах.

Новых прэм'ер і новых глядачоў жадаюць Расціславу Янкоўскаму яго паклоннікі. Рэдакцыя "Голасу Радзімы" дала яму да ўсіх віншаванняў і зычыць артысту здароўя, творчага і жыццёвага натхнення.

Фота БелТА.

ЇЎЕ — ГОРАД

Яшчэ адным горадам стала больш на зямлі Беларусі. Гэты статус прысвоены Іюю, дзе зараз пражывае каля дзесяці тысяч чалавек. І па колькасці насельніцтва, і па развіццю інфраструктуры, свайму гістарычнаму значэнню Іюе, канешне ж, заслугоўвае яго. Тут развіцця адукацыя і медыцына, гандаль і перапрацоўчая вытворчасць, вырас цэлы мікра-раён жылых дамоў, аднаўляецца гістарычны цэнтр, дзе ўзводзяцца новыя культурныя і спартыўныя збудаванні. У Іюі стагоддзямі суіснуюць каталіцкая, праваслаўная і мусульманская рэлігіі.

Фота Рамана КАБЯКА.

ГРЫП НАСТУПАЕ

Сёлетняя эпідэмія (у нашай краіне яна абвешчана з 26 студзеня) суправаджалася самымі рознымі чуткамі: казалі і пра дзесяткі загінуўшых у Еўропе, і пра тое, што вірус гэтага года будзе ці не самым страшным за апошні час. Але, як паведаміў журналістам галоўны дзяржаўны санітарны ўрач, намеснік міністра аховы здароўя Валерый Філонаў, эпідэмія грыпу ў нашай краіне мае сярэднюю ступень цяжкасці і інтэнсіўнасці. Гэта тлумачыцца тым, што вірус тыпу А — менавіта з гэтым штамам звязваецца рост захворванняў — цыркуляваў у нашай краіне ў 1998—1999 гадах, таму ў многіх жыхароў рэспублікі выпрацаваны супраць яго імунітэт. Акрамя таго, для барацьбы з эпідэміяй своечасова былі прынятыя неабходныя меры: створаны запас антыгрыпозных прэпаратаў, праведзена выкынацыя 200 тысяч чалавек з так званай "групы рызыкі" — урачоў, педагогаў, работнікаў гандлю, людзей з

хранічымі захворваннямі органаў дыхання і сардэчна-сасудзістай сістэмы.

Тым не менш, па медыцынскаю дапамогу звярнулася ўжо больш за 130 тысяч чалавек, каля 45 працэнтаў з іх — дзеці да 14 гадоў, шпіталізавана каля 900 чалавек, сярод іх 655 дзяцей. На шчасце, смяротных выпадкаў няма.

Каля 200 беларускіх школ знаходзяцца на каранціне (заняткі спыняюцца, калі хварэе больш за 30 працэнтаў вучняў). З 213 мінскіх школ не працуюць 88, закрыты ўсе школы ў Гомелі і Бабруйску.

Рост захворванняў пакуль не спыняецца: медыкі лічаць, што эпідэмія пойдзе на спад толькі праз адзін-два тыдні, у канцы лютага. Але, як запэўніла Марыя Шалаева, генеральны дырэктар беларускага вытворчага прадпрыемства "Фармацыя", аптэкі забяспечаны неабходнымі антыгрыпознымі прэпаратамі, прафілактычнымі сродкамі і вітамінамі.

Нэлі ПРЫВАЛАВА.

У аптэках Мінска ў перыяд "нашэсця" грыпу ажыятажны попыт на прафілактычныя сродкі.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ.

СПОРТ

НАСТОЛЬНЫ ТЭНІС. Уладзімір Самсонаў, мацнейшы беларускі ігрок і першая ракетка свету, змяніў нямецкі клуб "Барусія" на бельгійскі "Шарлеруа". Кантракт уваходзіць у сілу з ліпеня гэтага года. А пакуль Уладзімір рыхтуецца да Алімпійскіх гульняў у Сіднеі. У яго запланаваны шэраг збораў, у тым ліку ў Германіі і Аўстраліі. З ліпеня разам з Самсонавым будзе трэніравацца яшчэ адзін мінчанін — Яўген Шчыцінін.

БАРАЦЬБА. У Мінску завяршыўся юбілейны XXX чэмпіянат па вольнай барацьбе на прызы беларускага атлета Аляксандра Мядзведзя. На жаль, нашай камандзе не дапамаглі родныя сцены, і яна засталася без залатых медалёў. лепшымі вынікамі беларусаў сталі два другія месцы — Сяргей Дземчанка ў вазе да 69 кілаграмаў і Аляксей Мядзведзеў ў звышцяжкай катэгорыі. Два трэція месцы — у Германа Кантоева ў вазе да 54 кілаграмаў і Бейбулата Мусаева ў вазе да 85 кілаграмаў.

БІЯТЛОН. У польскім Закапанэ фінішаваў чэмпіянат Еўропы па біятлону. Да эстафетнага серабра юніёраў дабавілі яшчэ два сярэбраныя медалі Кацярына Грыгор'ева і Святлана Парамыгіна. У спрынтарскай гонцы юная Кацярына ўзяла золата, а яе сяброўка па камандзе Святлана Дзірко — бронзу.

Каця МАЗАКОВА.

РОК-ФЕСТИВАЛЬ

**ЛЕПШАЯ ГРУПА
ГОДА — «КРЫВІ»**

Любімую падзею — рок-фестываль — моладзь чакае з нецярпліваасцю кожны год не толькі каб даведацца, хто ж атрымае галоўны трафей, але і самім сустрэцца з сябрамі пад музыку.

Многія, хто ішоў на свята ачыннага року, лічылі, што карона будзе на прыгожай галоўцы Веранікі Кругловай, якая з'яўляецца не толькі "тварам", але і "галасавым звязкам" "Крыві". Увесь год група працавала: запісалі новы альбом, гастраліравалі, прымалі ўдзел у розных праектах, якія прайшлі "на ўра".

Нягледзячы на ўсю прыгажосць "Крыві", у сэрцах трывала ўкаранілася любоў да каралёў 1997 года — групы

"N.R.M.". І калі на сцэну выйшлі любімцы публікі, зала літаральна ўзарвалася і тут жа падхапіла нікому невядомую песню. Сваю "буру" авацыяй атрымалі і многія выканаўцы.

Вынікі рок-караняцый: альбом — "Варсіні і катышкі" (тыя, што на адзенні) групы "Нейра-дзюбель"; адкрыццё года — "Эвікові"; традыцыя і сучаснасць — "Крама"; рок-князеўна — Вераніка Круглова (група "Крыві"); музыкант года — Сяргей Трухановіч; відэакліп года — "За туманам" (група "Крыві"); песня года — "Паветраны шар" (група "N. R. M."); тэксты года — Аляксей Шадзько; лепшая група года — "Крыві".

ПАМЯТНЫ ЗНАК — У МАЗЫРЫ

У Мазыры знаходзіцца важны вузлавы ўчастак нафтаправода "Дружба", па якому "чорнае золата" цячэ з Расіі ў краіны Заходняй Еўропы. Адсюль, ад лінейна-вытворчай дыспетчарскай "Мазыр", нафта паступае на нафтаперапрацоўчы завод, далей ідзе ў Львоў і Кобрын. І не выпадкова менавіта тут і быў устаноўлены памятны знак, які расказвае пра 35-гадовую гісторыю нафтаправода.

НА ЗДЫМКАХ: памятны знак у Мазыры; бригада рамонтнікаў і электрыкаў Віктара КАНАНОВІЧА (на здымку ў цэнтры), якая забяспечвае працу нафтаправода.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

З ДАКЛАДНЫХ КРЫНІЦ

ЛЕТАСЬ У БЕЛАРУСІ БЫЛА СПЫНЕНА ДЗЕЙНАСЦЬ 133 КРЫМІНАЛЬНЫХ ГРУПОВАК

Па маштабах дзейнасці злачынных згуртаванняў Беларусь у параўнанні з Расіяй з'яўляецца "спакойнай, бяспечнай дзяржавай".

Гэтую думку выказаў кіраўнік Камітэта па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй пры МУС Беларусі Міхаіл Мядзведзеў.

Па яго словах, у рэспубліцы за мінулы год супрацоўнікамі камітэта ва ўзаемадзейні са спецыялістамі іншых праваахоўных структур былі выяўлены і выкрыты 133 крымінальныя групы, расследуецца 15 фактаў стварэння злачынных арганізацый, спынена дзейнасць 4 узброеных бандыцкіх фарміраванняў. Пры гэтым М. Мядзведзеў адзначыў, што маштабы дзейнасці даных злачынных згуртаванняў нельга параўноўваць з крымінальнымі групамі ў Расіі.

Падводзячы вынік працы камітэта за мінулы год, яго кіраўнік адзначыў, што на працягу года было выяўлена і выкрыта чатыры тысячы злачынстваў. 45 працэнтаў з іх складаюць злачынствы ў сферы эканомікі, "прычым палова звязана з карупцыяй у розных эшалонах улады".

У мінулым годзе супрацоўнікамі камітэта было канфіскавана 175 адзінак агнястрэльнай зброі, больш за 40 тысяч патронаў і 30 кілаграмаў выбуховых рэчываў.

На "наркалагічным фронце" было канфіскавана каля 400 кілаграмаў наркатых рэчываў,

што эквівалентна 100 тысячам аднаразовых доз. Супраць наркадзялкоў усіх масцей у рэспубліцы ўзбуджана 124 крымінальныя справы. У прыватнасці, была спынена злачынная дзейнасць трох жыхароў Мінска, якія спрабавалі стварыць канал нелегальнай пастаўкі гераніну з Таджыкістана.

М. Мядзведзеў падкрэсліў, што асноўныя намаганні аперацыйных работнікаў камітэта былі накіраваны на забеспячэнне эканамічнай бяспекі дзяржавы ў галіне фінансавага і валютнага рынку, а таксама аграпрамысловага і паліўна-энергетычнага комплексу. "Значыць, рубель — асноўная адзінка вымярэння нашага ККД".

Па словах М. Мядзведзева, за мінулы год супрацоўнікамі камітэта было вернута дзяржаве матэрыяльных каштоўнасцей, маёмасці і грашовых сродкаў больш чым на тры трыльёны рублёў. Сумесна з падраздзяленнямі падатковай службы і фінансавых расследаванняў супрацоўнікамі камітэта спынена дзейнасць 300 фірм-аднадзёнак, якія працавалі на валютным рынку. У выніку, арыштавана грашовых сродкаў на 2,3 мільяна долараў ЗША.

Як паведаміў кіраўнік камітэта, матэрыяльны эффект ад праведзеных аперацыйна-прафілактычных і спецыяльных мерапрыемстваў на валютным і спажывецкім рынках склаў каля 500 мільярадаў беларускіх рублёў.

цэнтр, у сярэдзіне лютага сярэдняя сутачная тэмпература была на 8—10 градусаў вышэйшай за норму. Такі ж цёплы люты назіраўся ў краіне толькі ў 1990 годзе.

"КРАІНА ЛІМОНІЯ". Вырасціць свае лімоны вырашылі ў саўгасе "Цяплічны" Гомельскага раёна. У якасці эксперымента тут пасадзілі 250 дрэўцаў. І гэтай зімою на ўсіх ужо завязаліся плодкі. Так што праз некалькі месяцаў гамельчане змогуць паласавацца сваімі цытрусавымі.

ЭКАНОМІКА

Алена СПАСЮК.

Існаванне добраўпарадкаваных сучасных дарог — адна з асноўных умоў развіцця эканомікі. Для Беларусі гэта тым больш актуальна, бо, знаходзячыся ў цэнтры Еўропы, яна з'яўляецца транзітнай краінай, праз якую праходзяць два міжнародныя транспартныя калідоры. 65 600 кіламетраў аўтамабільных дарог агульнага карыстання — адзін з відаў нацыянальнага багацця.

Аўтамабільныя трасы Беларусі — дзяржаўная ўласнасць. У сферы абслугоўвання дарог працуе 37 тысяч чалавек (восем тысяч ва ўзросце да 30 гадоў). 32 працэнт з іх маюць вышэйшую ці спецыяльную сярэднюю адукацыю. За мінулы год сярэднямесячная зарплата была 24 339 рублёў (каля 30 долараў ЗША).

Беларускія аўтамагістралі, на думку большасці карыстальнікаў, выйграюць пры параўнанні з расійскімі, але саступаюць еўрапейскім. Таму ёсць банальнае тлумачэнне — грошы. На поўнае абслугоўванне аднаго кіламетра дарогі выдаткоўваецца ў Швейцарыі — 31,5 тысячы долараў ЗША, у Германіі — 21 тысяча. Цікава, што ў Расіі дарогі абыходзяцца, нягледзячы на іх горшую, чым у Беларусі, якасць, даражэй за нашыя: адпаведна 6 і 2,3 тысячы долараў ЗША.

Сёння, па словах намесніка міністра транспарту і камунікацый, кіраўніка Камітэта па аўтамабільных дарогах Аляксандра Мініна, 45 працэнтаў беларускіх дарог і 46 працэнтаў мастоў не адпавядаюць нарматыўным патрабаванням, што звязана ў першую чаргу з недастатковым фінансаваннем. На Беларусі дзейнічае Дзяржаўная праграма на 1997—2005 гады "Дарогі Беларусі". Галіна не з'яўляецца стратнай (прыбыткі за мінулы год склалі 5 144 мільярд рублёў).

Аўтадарогам уласцівы хуткі знос. Празмерная эксплуатацыя пагражае праз пяць гадоў павелічэннем выдаткаў у параўнанні з цяперашнім ў сярэднім. Таму ў крызісны перыяды,

ЭХ, ДАРОГІ...

падобныя цяперашняму, неабходна прымаць адэкватныя захады і мець надзейныя крыніцы фінансавання. Апошнімі ў галіне аўтатранспарту з'яўляюцца адлічэнні карыстальнікаў, падаткі з продажу аўтапаліва (49 працэнтаў), транспарту (пяць працэнтаў).

Асноўная праблема аўтадарожнай сферы — павелічэнне колькасці цяжкавагавых транспартных сродкаў. Існуе распрацаваная схема маршрутаў руху грузавікоў. Аднак яе прытрымліваюцца не ўсе вадзіцелі. Таму, як паведаміў Аляксандр Мінін, у Беларусі, магчыма, прыйдзеца ўжыць расійскую мадэль — гэта значыць, прапуская па пэўных трасах велікагрузны транспарт толькі на ўмовах непадзельнага грузу.

Галоўнай заганай беларускіх дарог з'яўляецца неразвітая інфраструктура. Амаль няма ўздоўж трас матэрыялаў, пляцовак для адпачынку вадзіцеляў. Летас у Камітэце па аўтамабільных дарогах была распрацавана і прынята схема развіцця сервісу на магістралях і дарогах. Па плану інфраструктура павінна знаходзіцца ў прыватных руках. Але сёння эканамічныя ўмовы не спрыяюць развіццю актыўнасці прадпрыемстваў. Наадварот, наглядаецца зніжэнне актыўнасці інвестыцый у вышэйназваную галіну.

Гэта ж замянае і міжнародным праектам. Праўда, існуе дамоўленасць Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця аб мадэрнізацыі дарогі М-1 (Брэст — Мінск — мяжа Расіі). Першапачаткова планавалася, што доля банка складзе 66, а Камітэта па аўтамабільных дарогах — 34 працэнт агульных выдаткаў. Быў праведзены лёгкі рамонт, зменены дарожныя знакі на больш сучасныя. Але банк прапанаваў перадаць частку дарогі ў прыватную ўласнасць (што супярэчыць беларускаму заканадаўству), зрабіў некаторыя іншыя рэка-

мэндацыі. У выніку па праекту выдаткі банка павінны склаці 30, а камітэта — 70 працэнтаў. Цяпер ідзе гаворка пра стварэнне акцыянернага таварыства, якое зоймецца рэканструкцыяй трасы М-1. Іншымі словамі, праект мадэрнізацыі вышэйназванай дарогі пакуль не працуе, але і не закрыты.

Праблемы добраўпарадкавання дарогі, інфармацыя пра значнае зніжэнне транзіту праз Беларусь выклікаюць чуткі, нібы нас аб'язджаюць праз іншыя краіны. Аляксандр Мінін сцвярджае, што, мяркуючы па статыстычным даным суседніх дзяржаў, гэта не так. Існуе аб'ектыўны фактар зніжэння транзіту (пасля жніўняскага абвалу 1998 года ён паменшыўся ў тры разы, цяпер на 1/3). Да сённяшняга дня колькасць транзіту, якая была ў першай палове 1998 года, не адноўлена. Так што быццам бы занадта высокія зборы на нашых дарогах — не прычына. Тым не менш сёння забаронена любая (акрамя цэнтралізаванай) аплата на дарогах. Раней здараліся прэцэдэнты, калі мясцовыя ўлады дадаткова патрабавалі грошы за праезд па сваёй тэрыторыі, прытым у памеры, роўным 50 доларам ЗША. Столькі ж складае дзяржаўна ўезд у выезд грузавіка з дарогі М-1 працягласцю 600 кіламетраў.

Яшчэ пра перспектывы і дасягненні галіны. Існуе так званы "Польскі праект", які прадугледжвае будаўніцтва моста працягласцю 300 метраў праз раку Заходні Буг. Польская частка выдаткаў павінна склаці палову ад агульнай. Плануецца, што мост зможа вытрымліваць нагрузкі 12 тон на васьм.

Хаця летас пабудавана і адрамантавана 8 тысяч 320 кіламетраў дарог і 11 тысяч пагонных метраў мастоў, працы застаецца шмат. Да 2005 года павінна адбыцца рэканструкцыя мінскай кальцавой дарогі, будзе зроблены абход буйных гарадоў.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ

У Беларскім таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі адбылася вечарына з нагоды 60-годдзя ўтварэння Навагрудскага раёна. Адкрыў яе і вёў старшыня БелТД Арсен Ваніцкі. Своеасабліваю справаздачу перад прысутнымі ў зале, сярэд якіх былі прадстаўнікі 14 дыпламатычных місій, у прыватнасці, Балгарыі, Кубы, Германіі, Індыі, Японіі, Ізраіля, Чэхіі, Расіі, Эстоніі, Малдова, трымаў старшыня Навагрудскага райвыканкама Анатоль Ліс (на здымку першы з правага боку).

Цікавы факт, што практычна супалі дзве даты ў тысячагадовай гісторыі Навагрудка: 60 гадоў раённаму цэнтру і 760 — першай сталіцы Вялікага княства Літоўскага. З навагрудскай зямлэй звязана жыццё і

дзейнасць многіх вядомых дзеячаў беларускай культуры. Маляўнічыя краявіды і архітэктурныя помнікі краю прыцягвалі ўвагу Напалеона Орды, Юзефа Пешкі, Язэпа Драздовіча, Яна Булгака. Легенды і паданні Навагрудчыны натхнялі на творчасць Яна Чачота, Адама Міцкевіча, Уладзіслава Сыракомлю.

Удзельнікаў вечарыны парадаваў сваім выканальніцкім майстэрствам народны хор ветэранаў вайны і працы з Навагрудка "Радасць". Былі разгорнуты выстава "Мой Навагрудак" мясцовых мастакоў Кастуся Качана, Віктара Сташчанюка, Раісы Сіплевіч і фотавыстава "Зямля навагрудская" Таццяны Царук.

Ірына ГАЙ.

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

«І ПРЫГАДАЛАСЯ МНЕ ДАЛЁКАЕ...»

Праз 54 гады пасля заканчэння Вялікай Айчыннай вайны атрымаў пасведчанне яе ўдзельніка Іван Бекіш з вёскі Алексічы, што ў Зэльвенскім раёне.

Калі запытаць яго, як жыў і жыве зараз, Іван Гаўрылавіч шчыра і з прывычнай для сябе сціпласцю і сялянскай годнасцю адкажа: "Як усё".

— Я быў малады — працаваў, так што ў мяне праблем не было, таму і не ішоў у райваенкамат турбаваць, — заўважае ён.

Калі ж чарговы раз у водпуск да бацькі на радзіму прыехаў сын з Омска, то не вытрымаў — зайшоў да ваеннага камісара раёна У. Сытых, хаця бацька па-ранейшаму настойваў на сваім: "Няхай хворыя ідуць, а мне гэта пакуль не патрэбна..."

Але пайшлі лісты-запыты ў дзяржархіў горада Падольска...

Крыху больш за дваццаць было Івану Гаўрылавічу, калі яго ў 1942-м годзе фашысцкія захопнікі вывезлі разам з многімі аднавяскоўцамі ў Нямеччыну. Працаваў на гаспадару, які стараўся як мага больш загрузіць работай.

— Вызвалілі нас 8 сакавіка 1945 года, — гаворыць І. Бекіш, — і мяне амаль адразу прызвалі ў Чырвоную Армію. Служыў у 238-м армейскім запасным, затым — у 721-м стралковым палку. Быў у Данцыгу, у Даніі — востраў Бархольм вызвалялі. Востраў гэты мае плошчу ўсяго 40х60 кіламетраў. Але на вайне, як на вайне. Давялося адчуць і боль страты баявых сяброў, і прайсці яе сцежкамі, здабываючы Перамогу — адну на ўсіх.

Што ж тычыцца храналагіі яго жыцця далей, то да 1947 года Іван Гаўрылавіч працягваў служыць у арміі. Пасля дэмабілізацыі вярнуўся ў родныя Алексічы, на Зэльвеншчыну.

І. Бекіш захаваў чырвонаармейскую кніжку часоў вайны — яна і дапамагла праз шмат дзесяцігоддзяў пачэсна дапуць яго да ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны.

Пётр ЖЭБРАК.

КОРАТКА

САЦЫЯЛЬНЫЯ ГАРАНТЫ.

Падтрымаць пераважна непрацездольных і малазабяспечаных грамадзян рэспублікі прызначана Комплексная сістэма мер па сацыяльнай абароне насельніцтва. Гэта праграма, распрацаваная Міністэрствам эканомікі з удзелам іншых зацікаўленых ведамстваў, пасля дапрацоўкі прынята на пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў.

АДЛІГА ПРАЦЯГНЕЦЦА. Як паведаміў Беларускай гідрамет-

НУМІЗМАТЫКА

Памятныя манеты "2000 год Нараджэнню Хрыстова — ВІФЛЕЕМ" і "2000-годдзе хрысціянства", прысвечаныя 2000-годдзю хрысціянства, увёў у абарачэнне Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь. Манеты зроблены з медна-нікелевага сплаву і серабра.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ.

ШМАТГАЛОССЕ

ХАЙ КВІТНЕЕ "РУТА". Няма яшчэ і года, як у старажытнай Лідзе нарадзілася грамадскае аб'яднанне мясцовых літоўцаў з прыгожай назвай "Рута". Але і за гэты час энтузіясты згуртавання паспелі нямаля зрабіць. Зараз літоўская суполка налічвае 50 чалавек. Адкрыта надзельная школа, у якой родную мову, культуру і традыцыі свайго народа вывучаюць не толькі дзеці, а і іх бацькі. Устаноўлены плённыя стасункі з аб'яднаннем літоўцаў суседняга Воранаўскага раёна і літоўскай школай у вёсцы Пеласа.

Нядаўна лідскія літоўцы намерцілі і ўхвалілі план работы на бягучы год. Як паведаміла старшыня аб'яднання "Рута" Марына Мацкокевіч, яны мяркуюць стварыць свой калектыў мастацкай самадзейнасці, урачыста адзначыць Дзень незалежнасці Літвы, Свята маці і іншыя знамянальныя даты і падзеі.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

РАСПРАЦАВАНЫ ПРАЕКТ ПРАГРАМЫ ПАДТРЫМКИ БЕЛАРУСКАМОЎНАЙ АДУКАЦЫІ. Праект праграмы, накіраванай на падтрымку беларускамоўнай адукацыі, распрацаваны ў Міністэрстве адукацыі краіны. Яна закранае ўсе ўзроўні навучання — ад дашкольнага да паслядыпломнага. Асобая ўвага надаецца вышэйшым і сярэднім спецыяльным навучальным установам. Перш за ўсё плануецца пашырыць выкарыстанне беларускай мовы ў гуманітарных і педагогічных навучальных установах.

Немалаважнай з'яўляецца і тая частка праграмы, якая прадугледжвае ўвядзенне ў кожнай ВНУ двух патакоў — беларускамоўнага і рускамоўнага. Менавіта такім чынам у Міністэрстве адукацыі вырашылі адказаць на заклікі стварыць Нацыянальны ўніверсітэт.

САЦЫЯЛЬНЫ РАКУРС

Суполка ветэранаў невялікая, каля паўтарыста чалавек; з дакументальным жа пацвярджэннем сваёй нялёгкай дзіцячай мінуўшчыны — толькі палова. Не іх віна — так атрымалася. У пасляваеннай разрусе яны, малыя, пра гэта не задумваліся, ды і выхавальнікам было не да таго. Потым частка дзетдамоў расфарміравалася, іх справаводства шматразова перадавалася з архіва ў архіў, пры перадачы асобныя паперыны губляліся. Як напісала колішняя дзетдамоўка Марыя Берніковіч: "Где взять ту справку, коль сгорело все? И получается, что мы ни то, ни се?". Адсутнасць афіцыйнага пацвярджэння не стала перашкодай для ўваходжання ў арганізацыю, дзе за дакументы маглі сысці засведчаныя на паперы або нават вусныя падрабязнасці з дзетдамоўскага побыту: указанне месца знаходжання дзіцячага прытулку, ягонага нумара, эпизоды тамтэйшага жыцця, пацвярджэнні "калег". Успаміны былі, вядома, розныя. Аднак было і ёсць перакананне: калі б не было дзіцячых дамоў — не было б ім, малым бедакам, паратунку ад вайны.

Іх саюз завецца Асацыяцыя выхаванцаў дзіцячых дамоў ваеннага часу.

Але хіба гэта значыць, што з любоўю нагоды трэба аб'ядноўвацца ў суполкі, задзіночаныя, таварыствы, злучэнні і г. д.?

— Не магу з вамі пагадзіцца, — горача прарэчыць мне старшыня савета Асацыяцыі былых выхаванцаў дзетдамоў Ганна Чупырка. — Старасць, усім вядома, жывіцца мінулым. І матыў брацтва, матыў, так бы мовіць, блізкасці па канкрэтным няшчасці, якое завецца стратай бацькоў, а не агульнае ваеннае дзяцінства, што крыху аддае нечым абстрактным, якраз і ёсць падстава для аб'яднання.

— Агульнае, вы сцвярджаеце, ваеннае дзяцінства сіратаў і несіратаў? — Цяперашняе жыццё наша вымагае канкрэтнай падтрымкі, — уключаецца ў размову Вера Адамовіч, безадказны намеснік старшын савета асацыяцыі, — але ўвесь свет не дапаможа. А вось члены асацыяцыі — заўсёды. Калі не матэрыяльна, дык маральна. І дапамога бывае істотная. Больш таго, мы дапамагам не толькі сваім.

...

Дзень Перамогі для іх — самае вялікае свята. Так павялося з тае пары, калі чакалі гэтага дня ў дзетдамах таго ж Хвалынска, маленькага гарадка на Волзе (ды іншых таксама). 16 тысяч ягоных жыхароў здзейснілі тады грамадзянскі подзвіг: далі прытулак 10 тысячам (!) маленькіх бежанцаў і нямногім іх выхавальнікам. Насельніцтва горада павялічылася больш як у паўтара раза. Для мясцовых улад і жыхароў гэта стала яшчэ адным моцным галаўным болем, згусткам праблем, памножаных на ваенны час. Што ж, ніхто тады не заенчыў. Былі толькі сардэчны жалы ды жаданне дапамагчы дзецям.

Самаахварнасць валжан не забытая былімі выхаванцамі. Стасункі з хвалынцамі атрымалі новы моцны імпульс, калі мясцовы энтузіяст-краязнаўца Дзмітрый Захараў узяўся за напісанне хвалынскага дзетдамоўскага летапісу. Паводле задумы аўтара, эпапею мусіла склаці ваеннае дзяцінства беларускіх, украінскіх, смаленскіх, ленинградскіх ды іншых дзяцей, якія набылі ў Хвалынску другі родны дом. На жаль, не паспел Дзмітрый Захараў ажыццявіць задуманае. У самай разгар працы варажыя куля, на якую натрапіў салдат пры вызваленні Украіны і якая чвэрць стагоддзя таілася ў ягоным целе, аказалася трыяньскім канём. Яна паразіла пазваночнік, зрабіла нерухомымі ногі, прыкавала да ложка. Ён да гэтага няшчасця паспелі многае. Нібы прадчуваючы ўдар лёсу, спяшаўся. Скончыў педагогічны інстытут у Саратаве, юрфак Маскоўскага ўніверсітэта, вучыў дзяцей гісторыі, ня мала гадоў служыў правасуддзю ў родным горадзе. А ў 1981-м, у многім дзякуючы яму, нерухомаму, але моцнаму духам, прайшоў у Мінску злёт выхаванцаў хвалынскіх дзіцячых дамоў. Гэта быў ужо другі злёт, першы адбыўся ў Хвалынску год таму.

Марлен Рабейчыкаў, былы дзетдамавец, потым сын палка, пасля ваенны лётчык, пілот грамадзянскай авіяцыі, а цяпер пенсіянер, адказны супрацоўнік адміністрацыі цэнтральнага ўніверсальнага магазіна "Мінск", прыгадвае, што Дзмітрый Захараў, нягледзячы на свой жаласны фізічны стан, быў цэнтрам, рухаві-

Яны запрасілі мяне на канцэрт вучняў 28-й сталічнай школы, з якой цесна сябруюць. Ісці не вельмі хацелася, бо ўсякага кітальту музычныя тэлешоу сталіся такой надакучлівай будзённасцю, што даўно адбілі ахвоту да розных канцэртаў.

Аднак не ісці ў школу было проста недазвольна: мелася адбыцца першае маё знаёмства з адной цікавай ветэранскай арганізацыяй, што святкавала пяцігоддзе існавання. І канцэрт школьнікаў мусіў стацца пэўным паказчыкам узаемных сімпатый. Менавіта ўзаемных. Бо тое, што старасць любіць туліцца да маладосці, сумніву не выклікае, а вось адваротнае прыцягненне катэгарычна сцвярджаць не бярэцца.

Між тым, канцэрт, што складаўся галоўным чынам з танцавальных нумароў, прыемна здзівіў сваім эстэтычным узроўнем. А ў зале, звычайна п'ячы адсутнічала атмасфера павышанай адказнасці юных выканаўцаў перад знаёммай аўдыторыяй. І цяжка было вызначыць, хто з іх шэфы, а хто падшэфныя — юныя ці пажылыя, а можа, у залежнасці ад абставін яны чаргаваліся ролямі?..

ком падрыхтоўкі да злёту: даваў распараджэнні, змяшчаў у газетах аб'явы, рассылаў пісьмы, у тым ліку Рабейчыкаву, які ўзяў на сябе вялікую частку клопатаў па размяшчэнні ста п'яцідзсяткі ўдзельнікаў злёту, распрацоўчы рэгламент яго работы, культурнай праграмы і г. д.

Плану было шмат. Хвароба не падкасіла духоўнай моцы Захарава, але не справіўся хворы арганізм. 16 лістапада, неўзабаве пасля мінскага злёту, Марлен Рабейчыкаў атрымаў ад жонкі "другога Мікалая Астроўскага", як звалі свайго натхняльніка

— Мы ўжо неяк зрадніліся, — распавядае Ніна Русецкая. У мяне моцнае сяброўства з Машай Берніковіч, членам нашай асацыяцыі, чалавекам незвычайнай мужнасці. У мінулым лістападзе ёй ужо 60 стукнула, і 20 з іх яна прыкавана да ложка.

Адбілася вусцішным рэхам траўма пазваночніка, калі маленькае дзіця фашысты скінулі ў студню.

Аповед Ніны Русецкай і Ганны Чупырка пра гэты прыклад высакароднай чалавечай годнасці і вялікай душы слухаеш сцяўшы зубы, каб не

ЦЕПЛЫНЯ ВОСЕНЬСКАГА БУКЕТА

сябры-дзетдамоўцы, кароткі ліст з журботным паведамленнем пра раптоўную смерць Дзмітрыя Пракопавіча. На ягонай пасцелі застаўся ляжачы аркуш з артыкулам у газету, абарваным на паўслове.

Абрывалася наступова, як пашкоджаная нітка, і ўвасабленне ў жыццё ідэі аб'яднання хвалынскага дзетдамоўскага брацтва: матор заглух.

Толькі амаль праз паўтара дзесятка гадоў няўрымсліва Ганна Чупырка са сваімі няўхільнікамі пры падтрымцы разумных чыноўнікаў (гэтак пашанціла!) Савецкага раёна Мінска, перш за ўсё кіраўніка мясцовай адміністрацыі Вінерыя Валчуга і загадчыцы аддзела сацыяльнай абароны Марыі Іонавай, здолелі стварыць ужо названую асацыяцыю.

Сказаць, што ім лёгка, нельга. Часта накатвае такая нуда, што хочацца ўсё кінуць, — зазначае Ганна Чупырка. — Соваешся да аднаго, другога бюракраты — ніякага паразумнення. Рукі апускаюцца. Але як зірну на нашу дружную кагорту, дык набіраюся новых сіл.

— Мы, — працягвае Зінаіда Чарвякова, — што б там ні было, не аддаёмся роспачы, ратуемся ад дурнога настрою справай. Падумаеш, што без цябе твайму ж таварышу блага даводзіцца, што ён адчувае ў табе патрэбу — адразу за працу. А працы такой нямаля. Вось і нядаўна з Верай Адамовіч разнісілі навагодня падарункі маларухомым старым. Гэта былі не толькі члены нашай асацыяцыі. Сярод жа нашых асабліва аякоўваем інвалідаў Уладзіміра Гудзіка, ветэрана Вялікай Айчыннай, Рамана Карповіча ды іншых. І такая апека не адны адведкі. Для Гудзіка і Марыі Берніковіч, яна таксама інвалід, мы, я ў тым ліку, даглядаем і ўбіраем бульбяныя соткі. Так было і летась. А Саша, мой сын, прывёз ураджай ім дадому.

Уручэнне пісьма з падзякай падшэфнай сям'і ЧАРВЯКОВЫХ.

разнервавацца. У невялікай кватэры, дзе Марыя жыве з неразлучнай сяброўкай Нінай, тым не менш, няма месца нудзе, скаргам. Тут вас пачастуюць моцнай гарбатай, спякую песню, Марыя прачытае верш, прыдуманы ўчора або заўчора. А колькі цудоўных вышывак, хатніх вязаных тапачак, сурвэтак, іншых цудоўных вырабаў зрабіла і падарыла сябрам Марыя! Частка гэтай калекцыі аздабляе сцены кватэры. З гэтага ўтульнага куточка не хочацца ісці. Але ўсе ведаюць, у што абыходзіцца гаспадыні гасціннасць. Марыя Барысаўна без абязвольваючых, якія, часова палляшаючы яе стан, тым не менш, руйнуюць яе здароўе, заснуць не можа. Вялікім суцязненнем ёй, вядома ж, служыць усведамленне, што вакол сябры, яны не пакідаюць яе ў самоце.

Праўда, іншы раз, асабліва ў святы, чорнай птушкай налятае мімалётнае засмучэнне, і тады на паперы з'яўляюцца ягоныя горкія сляды:

Четыре дня гуляла вся столица,
И всем здоровым было хорошо...
Приятно видеть радостные лица.
Ну а по мне, скорее б

всё прошло:
Ведь о таких, как я, никто
не вспомнит,
Мы, как всегда, наедине
с собой...

...

Былыя дзетдамоўцы, стаўшы дарослымі, не развучыліся адгукца на чужую бяду. Яны і пасярод імгненна радасці прымаюць яе да сэрца.

Той Дзень Перамогі, самае светлае для іх свята, яны адзначалі на адным з зялёных парковых пагоркаў. Вакол панавалі вясёлы гоман: людзей сабралася багата. З гэтым бязвольным фонам рэзка кантраставала сагнутая постаць кепска апранутай, не першай маладосці істоты мужчынскага выгляду. "Магчыма, бяда яго гэтак прыбіла?" — мільгнула не ў аднаго з былых дзетдамоўцаў думка.

Падысці да яго, прывесці да імправізаванага стала было справай хвіліны. Для іх, звыклых да спачування, думка або слова ёсць справа. Небараку накармілі, даведаліся, што ён родом з Барысава, жыве ў Казахстане, у часы ганенняў на славян прыйшлося даць адтуль лататы. Даку-

менты згубіў, жылля не мае, начуе ў нейкім люку, дзе праходзіць цеплатраса. Яму далі прыняць ванну, забяспечылі начлегам. Потым у адным з аддзяленняў Чырвонага Крыжа здабылі прыстойную вопратку, з цягам часу выправілі дакументы, уладкавалі на працу, прапісалі...

— Дарэчы, па тэме зносін, — Ганна Чупырка не можа моўчкі абысці размову пра кантакты. Больш, як каму, ёй даводзіцца сустракацца і з сябрамі, і з нядабрабытцамі. — Многія дзяржаўныя ўстановы і асобы падтрымліваюць з намі нефармальныя адносіны, як той жа Чырвоны Крыж. Заўсёды стараецца падставіць нам надзейнае плячо кіраўнік адміністрацыі Савецкага раёна Мінска Вінерый Валчуга, шэраг нашых ініцыятыў мог бы згаснуць без падтрымкі загадчыцы аддзела сацыяльнай абароны насельніцтва Савецкага райвыканкама Марыі Іонавай. Часцяком ідуць насустрач нашым патрэбам кіраўнікі прадпрыемстваў — дзяржаўных, прыватных, змешаных, арэндных. Не так даўно, напрыклад, выйшла ў свет кніга ўспамінаў 33-х былых дзетдамоўцаў ваеннага часу "Мы родам з ваеннага дзяцінства". Яе не было б, калі б не нашы спонсары, як тыя, каго ўжо прыгадала, так і іншыя сардэчныя людзі: Аляксандр Жылінскі, Вальдэмар Юшкевіч, Іна Аляшквіч, Міхаіл Разнічэнка, Якаў Песін, Павел Белагураў, Мікалай Данчак. І на гэтым спіс сяброў, памочнікаў не канчаецца.

— Але каму асаблівае дзякуй, — працягвае Ганна Чупырка, — дык гэта нашай найпершай дарадчыцы, нашаму міністру сацыяльнай абароны Вользе Даргелю. Гэта ўдача, што такую далікатную дзяржаўную сферу ў краіне даручылі Вользе Браніславаўне. Не падумаіце, што мае словы — лісліваць. Я незалежны чалавек, і мне няма патрэбы незаслужана хваліць каго б там ні было, хай сабе ён і міністр.

Тут справа іншая. Дай нам, Божа, больш такіх міністраў, што разумою чужую бяду, чужую праблему, як сваю, а не хаваюць, быццам страус, галаву ў пясок перад нечаканай просьбай...

Нельга забыць выпадак з былой выхаванкай дзетдама Фалькоўскай, якая жыла ў камунальнай кватэры. Калі памёр яе сусед, другі пакой гэтага жылля выканкам ёй не аддаваў. Пэўна, меў рацыю: на аднаго чалавека прыпадала зашмат плошчы. Ну што ж, падсяляйце. Але прыйшоўнага чалавека. Дык не — толькі алкаша. Усе спробы пераканачы, усе ўшчунанні на маленькага начальніка, якому захацелася пакуражыцца над жанчынай, не дзейнічалі. Толькі настойлівае ўмяшанне нашай асацыяцыі прымусіла вырашыць пытанне на карысць Фалькоўскай: ёй выдзелілі аднапакаёвую кватэру.

...

Думаецца, актыўная, карысная дзейнасць асацыяцыі былых выхаванцаў дзетдамоў служыць рэальнай падмогай дзяржаве ў справе апекавання пажылых людзей, бяра, па сутнасці, на сябе частку клопатаў пра задавальненне іх матэрыяльных і культурных запатрабаванняў. Менавіта такім уяўляецца нармальны дзяржаўны погляд на мэты гэтай арганізацыі, якая менш просіць, чым дае. Дык не ж!

Скажоны, скрыўлены бюракратычны позірк стараецца не заўважаць сваіх добраахвотных памагачых. А просіць яны ўсяго нічога: надаць суполцы статус зарэгістраванай грамадскай арганізацыі. Нейкая крыжа ўвагі. Просьба ж гадамі марнуецца, не заўважаецца, адхіляецца.

З гэтых адмоў ужо можна аформіць падную спецыялізаваную бібліятэку бюракратычнай абыякавасці і бізарукасці.

...

Восень жыцця чалавека, як букет красак, клапатліва апушчаных у керамічную вазу і ссохлых, доўга яшчэ нясе ў сабе водар кароткага лета, і прыгасляе фарбы разнаквецца дазваляюць гадамі захоўваць цёплыя ўспаміны незабыўнай пары росквіту і выклікаюць жаданне пазмагацца яшчэ за сябе і сваіх сяброў.

Такая чыста чалавечая сутнасць падобных асацыяцыяў. Яна мусіць быць узведзена ў дзяржаўны ранг. Бо таксама вызначае культурны ўзровень і вагу любой краіны ў сусветнай цывілізацыі.

Раальд ЛЕВІН.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

РЭХА БЕЛАРУСКІХ КАЛЯД У БЕЛАСТОКУ

У самым канцы студзеня звездаў я радасць і задавальненне, атрымаўшы ліст з Беластока. Аўтар пісьма — вядомы ў Падляшшы журналіст і грамадскі дзеяч Міхась Хмялеўскі. У свой час ён узначальваў праўленне Беларускага грамадскага культурнага таварыства (БГКТ), а цяпер — старшыня рэвізійнай камісіі гэтага аб'яднання.

Акрамя навін прыватнага характару, мой верны сябра расказвае і пра грамадскія справы. На гэты раз Міхась падзяліўся са мною радасцю з нагоды ўпершыню праведзенага ў Беластоку конкурсу вучняў пад назвай «Звезда і калядаванне». Умовы яго былі такія: дзесяціп'ятнаццаціхвіліннае выступленне на беларускай мове з паказам калядных абрадаў. А мэта — прапаганда і распаўсюджанне традыцый мясцовых беларусаў, што звязаны з Калядамі і Новым годам. Арганізавалі ж

конкурс Галоўнае праўленне БГКТ і прыватнае брацтва святых Кірылы і Мяфодзія.

Удзельнічалі ў конкурсе 13 калектываў. У іх выкананні прагучала ў зале шмат калядных песень, у тым ліку быў твор на словы нашага агульнага сябра Віктара Шведа. І ўсе гурты паказалі высокі ўзровень мастацкага майстэрства. Гран-пры атрымаў калектыв пачатковай школы ў Кляшчэлях, адзначаны таксама вучні з Ласінкі, Новага Корніна, Бельска Падляскага, Аўгустова і Беластока.

Захапленне абрадавымі традыцыямі прыватна і беларускага выказалі на конкурсе Генеральны консул Беларусі ў Беластоку Мікалай Крэчка, старшыня Галоўнага праўлення БГКТ, пасол польскага сейма Ян Сьчэўскі і іншыя афіцыйныя асобы.

Такія навіны, мяркую, прыемныя для кожнага беларуса.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

З ПОШТЫ ЯЎГЕНА ЛЕЦКІ

Шчыра Вам дзякую за святачныя віншаванні, а таксама за кніжку «Беларусь»... Выгляд кніжкі вельмі прыгожы і змест таксама. Ясная рэч, пакажу я ўсім і буду прапаноўваць яе набыць.

У сакавіку мы, беларусы з усёй Англіі, збіраемся ў Лондане, і тады будзе добрая нагода прадставіць кніжку. У Лонданскай бібліятэцы, напэўна, ужо маюць некалькі экзэмпляраў. У нас тут уся публікацыя: кніжкі, часопісы, газеты — ідуць праз бібліятэку, і кожны можа карыстацца імі.

Прабачце мне, што я заняўбапа з адказам, а гэта таму, што як адразу не адпішаш, то так яно цягнецца на пазней. А другая праблема ў тым, што гэта лета я

была вельмі занятая і мала калі з'яўлялася дома, выязджала то да аднаго сына, то другому дзяцей глядзела і ў грамадскім жыцці мела вялікія праблемы. Часта трэба было быць у Лондане, што на мае сілы крыху зашмат. Здароўе ўжо не тое, што калісь было. Мы, беларусы старой эміграцыі, ужо ўсе пенсіянеры, і ў кожнага свае праблемы, найбольш са здароўем.

Спадару Ясьвіловічу перадам Ваша пісьмо, бо маю намер паехаць у тая мясціны, калі ўсё пойдзе добра.

З вялікай павагай да Вас
Л. МІХАЛЮК.
Англія.

ЗАМЕЖЖА

● **Эмануіл ІОФЕ**, *акадэмік Міжнароднай акадэміі вывучэння нацыянальных меншасцей, прафесар, доктар гістарычных навук.*

Аляксандр Гурэвіч нарадзіўся ў горадзе Старыя Дарогі ў 1952 годзе. У 1975-м скончыў лясны факультэт Мінскага медыцынскага інстытута. Працаваў анестэзіёлагам-рэаніматалагам у Магілёве.

У 1990 годзе ён з жонкай і дзецьмі прыехаў у Ізраіль. Галоўная прычына ад'езду з Беларусі — адмоўныя вынікі чарнобыльскай катастрофы. З лютага 1991 года ён пачынае працаваць урачом-анэстэзіёлагам у бальніцы горада Наарыя. У 1997-м Гурэвіч здаў экзамен для атрымання звання «ўрач-спецыяліст».

Жонка Аляксандра — Людміла Гурэвіч (Дворкіна) у 1976 годзе скончыла Магілёўскае музычнае вучылішча па спецыяльнасці «фартэпіяна», а ў 1983-м — з адзнакай музыкальна-педагагічны факультэт Мінскага педінстытута. Працавала па сваёй спецыяльнасці ў Магілёве.

На другі дзень пасля прыезду ў

Камінская, выпускніца музыкальна-педагагічнага факультэта Мінскага педінстытута імя Горкага. Цяпер яна працуе выкладчыцай музыкі ў сярэдняй школе. Дачка Алена скончыла ў Ізраілі школу з вельмі добрым паказчыкам (сярэдні бал 115), адслужыла армію і вучыцца цяпер у Хайфскім універсітэце па спецыяльнасці «сацыяльная работа». Яна атрымлівае аднаразовую стыпендыю ў памеры 2 500 шэкелей.

Іосіф Рубінчык нарадзіўся ў горадзе Берэзіно Мінскай вобласці ў 1936 годзе. Ён скончыў Беларускі тэхналагічны інстытут і тры гады працаваў у Бурэці. З 1962 года Рубінчык — старшы майстар і начальнік цэха Мінскага завода аўтаматычных ліній. Рэпатрыяваўшыся на гістарычную радзіму, ён крута змяніў сваю спецыяльнасць. Зараз Іосіф Рубінчык жыве ў Іерусаліме і з'яўляецца адным з самых вядомых у краіне экстрасэнсаў. Ён

ным друку ЗША і Расіі («Бірабіджанер штэрн» («Бірабіджанская зорка»).

Рыгор Шмуленсон быў адным з заснавальнікаў партыі «Ізраэль ба-алія» (партыя олім (рэпатрыянтаў)). Па выніках выбараў у муніцыпалітэт Петах-Тыквы ў 1998 годзе ён стаў членам камісіі па аліі і абсорбцыі горада.

Майстар спорту па шашках Алена Соркіна нарадзілася ў Мінску. Яна скончыла матэматычны факультэт БДУ і працавала матэматыкам-праграмістам у ЦНДІТУ. Двойчы А. Соркіна была чэмпіёнкай СССР па рускіх шашках. Яна эмігрырвала ў Ізраіль у 1991 годзе, а праз 4 гады стала чэмпіёнкай Ізраіля па гэтаму віду спорту. Алена Соркіна працуе сёння праграмістам у фірме «Ісакар» у Тэль-Авіве.

Зусім нядаўна чэмпіёнамі Ізраіля па шахматах сталі мінчанін Барыс Гельфанд і віцеблянін Ілля Смірын.

Міжнародны гросмайстар Ілля Смірын рэпатрыяваўся ў пачатку 1990-х гадоў і неаднаразова становіцца чэмпіёнам Ізраіля. У 1996 годзе ён узначальваў зборную каманду Ізраіля на Сусветнай шахматнай алімпіядзе ў Ерване.

БЕЛАРУСКІЯ ЯЎРЭІ Ў ІЗРАІЛІ

Ізраіль Людміла Гурэвіч пайшла мыць посуд у начны рэстаран за 5 шэкелей у гадзіну (1 долар — 4 шэкелі). Паралельна наладжвала канцэрты. Праз тры месяцы ў яе з'явіўся першы вучань па музыцы. Людміла пайшла на курсы настаўнікаў музыкі. З 1993 года працуе настаўніцай музыкі ў сярэдняй школе. Два разы на тыдзень едзе праводзіць заняткі з чэркесамі.

У Аляксандра і Людмілы Гурэвіч двое дзяцей — Дзмітрый, 1982 года нараджэння — вучань школы марскіх афіцэраў і дачка Ганна, 1986 года нараджэння — вучаніца 7-га класа, якая ведае англійскую і іспанскую мовы, іўрыт, а цяпер вучыць рускую мову.

Барысаўчанін Марат Мільман у 1980 годзе скончыў Беларускі інстытут фізкультуры. Тады яму быў 21 год. Працаваў дырэктарам спартыўнай школы пры ДСТ «Лакаматый» па цяжкай атлетыцы. З 1994 года ў Ізраілі. Спачатку быў памочнікам электрыка ў горадзе Бат-Яма. Затым Мільман працаваў у фірме, якая займалася гандлёвымі здзелкамі з Расіяй. З 1997 года ён прыватны прадпрымальнік, саўладальнік фірмы па вытворчасці спіртных напояў, якая размешчана ў Бат-Яме.

Былы мінскі інжынер Яўген Левін працуе ў Ізраілі намеснікам начальніка аддзела буйной энергакампаніі «Хеврат-Хашмат» у Хайфе.

Радзіма Рыты Марголінай — старажытны беларускі горад Пінск. Пасля заканчэння гістарычнага факультэта БДУ ў 1972 годзе яна працавала старшым навуковым супрацоўнікам Дзяржаўнага музея беларускага Палесся ў Пінску. У 1996 годзе Рыта Марголіна рэпатрыявалася на гістарычную радзіму. Спачатку каля года працавала «мітнадзвет» («добраахвотнікам») у архіве Яд ва-Шэма. З 1997 года Марголіна атрымала стыпендыю Шапіры Міністэрства абсорбцыі і працуе супрацоўнікам архіва Яд ва-Шэма. Тым, хто прыежджае з Беларусі для працы з дакументамі гэтага мемарыяльнага інстытута, яна заўсёды аказвае дапамогу і падтрымку, дае карысныя парады.

У горадзе Афула ідзе добрая слава пра нашага земляка — мінчаніна Давіда Камінскага, выпускніка ляснага факультэта Мінскага медінстытута. З 1996 года ён працуе інспектарам Міністэрства аховы здароўя Паўночнай акругі па лясенню наркаманіі (у Паўночную акругу ўваходзіць звыш 15 гарадоў). Калі параўнаць з Рэспублікай Беларусь, пасаду Давіда Камінскага можна вызначыць прыкладна так — галоўны нарколаг вобласці.

Разам з Давідам рэпатрыявалася яго жонка — мінчанка Ларыса

Заканчэнне.
Пачатак у №№ 4, 6.

удастоены чатырох дыпламаў. Рубінчык — лекар, біяэнергетык, фізіятэрапеўт. Ён займаецца мануальнай тэрапіяй і рознага роду масажамі. Іосіф Рубінчык лечыць практычна ўсе захворванні ўнутраных органаў, лёгкіх і ныркі. Наш зямляк лячыў асобных хворых на адлегласці (з Нью-Йорка і Японіі).

Кіраўніком будаўнічай фірмы і кіраўніком беларускага зямляцтва ў Хайфе з'яўляецца мінчанін Арон Цэйтлін.

Нямала нашых землякоў працуюць у сродках масавай інфармацыі. Урадженка Віцебска Ала Нікіціна (Красінская) скончыла журфак БДУ і працавала на Віцебскім абласным радыё, яна галоўны рэдактар часопіса «Горизонт» (на рускай мове). Нікіціна жыве ў Іерусаліме.

Вядомае ў Ізраілі і імя нашага земляка — былога мінчаніна Рыгора Трэстмана, які калісьці працаваў у выдавецтве «Вышэйшая школа». Яго творы друкуюцца ў многіх выданнях. Р. Трэстман — літаратурны рэдактар кнігі былога прэм'ер-міністра краіны Беньяміна Нетаніяху. Ён прымае актыўны ўдзел у палітычным жыцці краіны як прадстаўнік акруговага кіраўніцтва адной з палітычных партый. Рыгор Трэстман неаднаразова наведваў Беларусь, выступаў на рэспубліканскім радыё.

Рыгор Шмуленсон нарадзіўся ў Мінску ў 1937 годзе. Ён скончыў Мінскі архітэктурна-будаўнічы тэхнікум, а потым Беларускі політэхнічны інстытут. Працаваў у родным горадзе ў розных праектных інстытутах. Яго апошняя пасада на беларускай зямлі — галоўны інжынер «Белграмадзянпраекта». У лютым 1992 года Рыгор Шмуленсон з сям'ёй рэпатрыяваўся ў Ізраіль. Хачу звярнуць увагу чытачоў, што яму было 55 год — узрост крытычны. Да пенсіі яшчэ было далёка.

Праз паўгода пасля прыезду Рыгор Шмуленсон, які жыве ў горадзе Петах-Тыква, удакцаваўся на працу журналістам у мясцовую газету «Навіны тыдня» (на рускай мове). Сёння гэты чалавек — адзін з самых папулярных паэтаў-сатырыкаў краіны.

Жывучы ў Беларусі, Шмуленсон не мог выдаць ніводнай кнігі. Адна з іх тры гады правалася ў выдавецтве «Польмя». Цяпер Рыгор Шмуленсон — аўтар трох кніг: «Калі брыкае пегас» (1996), «Чацкі ў Ізраілі» (1998) і «Пегас брыкае другі раз» (Мінск, 1999). Будучы ў Ізраілі, ён прыняў удзел у конкурсе эпіграм, які праводзіла ў 1994 годзе Цэнтральнае тэлебачанне Расіі ў праграме «Пад знакам Задзяка». Шмуленсон стаў пераможцам гэтага конкурсу, яго эпіграмы зачыталіся ў перадачы клуба «Белы папугай». Ён часта выступае на літаратурных вечарынах у розных гарадах Ізраіля. Вершы паэта-сатырыка друкаваліся ў перыядыч-

дзе ён узначальваў зборную каманду Ізраіля на Сусветнай шахматнай алімпіядзе ў Ерване.

Адзін з мацнейшых шахматыстаў свету, міжнародны гросмайстар Барыс Гельфанд рэпатрыяваўся ў Ізраіль зусім нядаўна. У 1999 годзе гэты спартсмен па рэйтынгу займаў шостае месца ў свеце.

Вышэй у большасці выпадкаў прыведзены толькі станоўчыя факты. Безумоўна, ёсць нямапа і адмоўных. У апошні час стала значна цяжэй з жыллем, уладкаваннем на працу па спецыяльнасцях, якія сёння тут пакуль непатрэбныя (перанасычанне). Жыццё даражэе. (У першую чаргу, у Ізраілі добра дзецям і пенсіянерам). Перакваліфікавацца некаторыя не хочуць, а іншыя не могуць. Ёсць выпадкі, калі рэпатрыянты вяртаюцца назад — у родную Беларусь.

У час сустрэч нашых землякоў з аўтарам гэтых радкоў пераважная большасць цяперашніх ізраільчан вельмі цікавілася навінамі з Беларусі і выказвала пацудоўна настальгію па сваіх родных гарадах, па сваёй «малой радзіме» або родным кудзе.

Адчуваецца вялікая патрэба ў наладжванні цесных сувязей на дзяржаўным узроўні. Хаця існуюць традыцыйныя сяброўскія сувязі паміж некаторымі гарадамі Беларусі і Ізраіля, патрабуе большай актыўнасці дзейнасць таварыства «Беларусь-Ізраіль». Дзякуючы намаганням Ізраільскага пасольства ў Беларусі і пасольства Рэспублікі Беларусь у Дзяржаве Ізраіль, у апошні час адбываюцца прыкметныя зрухі. Нядаўна аўтару гэтых радкоў давалося слухаць вельмі змястоўныя і цёплыя выступленні прадстаўнікоў нашага пасольства ў Ізраілі на прэзентацыі ў горадзе Петах-Тыкве кнігі былога мінчаніна Абрама Рубенчыка «Правда о Минском гетто».

Вялікую працу па азнаямленню жыхароў Мінска і ўсёй рэспублікі з культурным жыццём Ізраіля праводзіць Ізраільскі культурны цэнтр (г. Мінск, вул. Уральская, 3). Яго мерапрыемствы з задавальненнем наведваюць не толькі яўрэі, але і прадстаўнікі розных нацыянальнасцей — беларусы, рускія, палякі, украінцы, татары і іншыя.

На жаль, не атрымала працягу на Беларуска-ізраільскай тэлебачанні і Беларуска-ізраільскага радыё папулярнага ў свой час праграма «Мост», якая знаёміла жыхароў Беларусі з жыццём ізраільчан.

Мне здаецца, што грамадскім арганізацыям нашай краіны, якія займаюцца культурнымі сувязямі з суайчыннікамі і ўраджэнцамі Беларусі, рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» неабходна наладзіць прамыя сувязі са сродкамі масавай інфармацыі Ізраіля. Гэта будзе ўзаемакарысна.

У ВЯНОК РОДНАГА СЛОВА

«КЛЯВАЦЬ НОСАМ» ЦІ «ВАДЗІЦЬ ДЗЯДЫ»?

Фразеалагізмы адлюстроўваюць характар народа, яго гісторыю, традыцыі, звычкі, тэмперамент. Правільна і да месца ўжыты фразеалагізм надае мове непаўторную самабытнасць, многія з іх звязаны з міфалагічнымі і рэлігійнымі ўяўленнямі.

Паколькі беларуская і руская мовы блізкароднасныя, многія міфалагічныя вобразы ў іх агульныя. Некаторыя персанажы проста блізкія. Разам з тым выяўляецца і самабытнасць кожнай мовы і культуры. Большасць фразеалагізмаў народнага паходжання не перакладаюцца. Для перадачы на іншую мову падбіраюцца эквівалентныя выразы. Мяне зацікавіў выраз з рускай мовы «клевать носом», што азначае драмаць седзядзі, час ад часу ківаючы галавой ці ўсім корпусам уперад-назад, што выклікае ва ўяўленні вобраз птушкі, якая клюе не спяшаючыся. Гэты ўнутраны вобраз падтрымліваецца лексмай «клевать». У беларускай мове мы знаходзім наступныя эквіваленты: «табаку вахчыць», «акуні цагаць», «носам кляваць», што цалкам супадае з рускім эквівалентам і «дзяды вадзіць». Найбольш цікавы беларускі эквівалент «дзяды вадзіць». Ён звязаны з асаблівасцямі беларускай культуры. Дзяды — нацыянальнае беларускае свята, памінальныя дні ўсіх памерлых. На Беларусі існуе павер'е, што памерлыя не знікаюць бяспледна, душы іх жывуць у іншым свеце, але не парываюць са светам жывых. Памінальны стол робяць багатым, рэшткі яды пакідаюць на сталае духам. Паспрабаваць трэба ўсе стравы, каб не пакрыўдзіць дзядоў. За сталом сядзяць доўга, гавораць і ўспамінаюць усіх памерлых. Лічыцца: хто першым устане з-за стала — той першым памрэ. Магчыма, адсюль і ўзнік гэты фразеалагізм «дзяды вадзіць» — драмаць, седзячы, пасля добрага застоўля, не жадаючы ўстаць першым. Пачуццё ўрачыс-

тасці, калі нельга працаваць, звязана са спакоем, бо ўсё зроблена напярэдадні.

У гэтым выпадку рускаму фразеалагізму ў беларускай мове адпавядаюць чатыры, сродок якіх «дзяды вадзіць» стаіць асобна. У аснове трох — бытавая семантыка, у апошнім — свята, мноства прыгатаваных страў. Гэта мноства падтрымліваецца прымаўкамі, шырока распаўсюджанымі ў беларускай мове: «як на Дзяды», «не заўсёды яды як на Дзяды, а працы як у нядзелю», «не заўсёды як на дзяды», «захацеў двойчы дзедаваць»... Разам з тым у беларускім фразеалагізме захоўваецца той жа вобраз «клевать носом» — «носам кляваць». Ці з'яўляецца ён запазычаным, вызначыць цяжка. Магчыма, гэты фразеалагізм узяты з некалі агульнай мовы, таму і сустракаецца і ў беларускай, і ў рускай. А вось словазлучэнне «вадзіць дзяды», безумоўна, спрадвечна беларускае, якое больш вобразна перадае не толькі стан санліваасці, але і ўнутранае адчуванне добрабыту, супакаення, чаго няма ў адэкватным выразе рускай мовы.

Спрадвечна беларускія фразеалагізмы — залацінка беларускай мовы. Яны ўтварыліся на падставе гістарычных фактаў, побыту, традыцый, легенд і павер'яў беларускага народа. Беларускае фразеалагія яшчэ недастаткова вывучана. Пра некаторую частку фразеалагізмаў нельга катэгарычна сцвярджаць, з'яўляюцца яны самабытнымі ці запазычанымі, агульнаславянскімі ці агульнаўсходнімі, агульнымі і гэтых ці больш славянскіх мовах. І гэты надае асаблівую цікавасць іх асэнсаванню.

Татцяна БУЧАЛЬ,
магістр педагагічных навук,
выкладчык Даўгаўпілскага педагагічнага ўніверсітэта і беларускай нядзельнай школы.

Латвія.

3 БУДУЧАЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫ РЭПРЭСІРАВАННЫХ ЛІТАРАТАРАЎ

Алесь ДУДАР (1905—1937)

У гэтым годзе вядомаму беларускаму паэту і перакладчыку Алесю Дудару споўнілася 95 гадоў. Адзін з заснавальнікаў першага ўсебеларускага аб'яднання паэтаў і пісьменнікаў "Маладняк", ён стаў і адным з першых пакутнікаў талітарнага сталінскага рэжыму. Яго лідэрская натура, здольнасць павесці за сабой іншых не дала "нкусайцам" спакою. Хадзіў па руках знакаміты верш Алеся Дудара "Пасеклі наш край палам":

Пасеклі наш край

папалам,

Каб панскай вытаргаваць ласкі.

Вось гэта — вам,
А гэта — нам,
Няма сумлення ў душах
рабскіх...

Плююць на сонца і на дзень.

О, дух наш вольны,
дзе ты, дзе ты!

І мураўёўскі б гальштук удзецц,

Нашчадкам мураўёўскім гэтым...

Паэта тройчы арыштоўвалі, а ў "варфаламееўскую ноч"

29 кастрычніка 1937 года разам з іншымі васемнаццаццю беларускімі і яўрэйскімі літаратарамі расстралялі.

У паслясталінскі час зборнікі вершаў А. Дудара некалькі разоў перавыдаваліся. Пра паэта пісалі Р. Бярозкін, Н. Гілевіч, А. Звонак, С. Шушкевіч і шмат іншых пісьменнікаў, літаратуразнаўцаў, крытыкаў, даследчыкаў. Таму паэтычная спадчына паэта вядомая. Але хацелася пазнаёміць чытача з іншым Алесем Дударом — празаікам.

Леанід МАРАКОЎ.

Выяздная рэдакцыя газеты "Савецкая Беларусь" на будаўніцтве аўтамагістралі Мінск—Масква. Уверсе першы справа Алесь ДУДАР. 1934 г.

Мурачка ня ведае, што рабіць. Перад Мурачкай мабыць першы і апошні раз у жыццё стала праблема, якая заўсёды ў свой час паўстае ў жыцці кожнай дзяўчыны. Ніводная матка ніколі не наважыцца расказаць улюбёнай дачушцы суровую праўду пра жыццё. Ніводная матка ня скажа дзяўчыне, як калісьці перастала быць дзяўчынай сама. Моладзь заўсёды вучыцца жыць сама, і таму цяпер перад Мурачкай так востра паўсталі такія новыя і нечаканыя пытанні: каторы лепшы?

Я не скажу, на якой вуліцы сустрэў я Мурачку. Калі гэта было? Мабыць, тады, калі крамы на Нізкім рынку перажывалі свой мядовы месяц, калі абрыдлы тараны сустрэлі сабе моцнага канкурэнта ў вобразе амерыканскіх пасылак і на Савецкай вуліцы адна за адной пачалі адчыняцца прынадныя крамы з пахкім мылам, ружовымі падвязкамі і самымі моднымі колеру "beige" панчохама. Мурачка рана-раненька паднімалася тады і сьпяшалася, каб да дзевятай гадзіны пасьпець у белы будынак на Чырво-наармейскім завулку. Яна сьпяшалася сесці за сваю машынку раней, чым прыдзе Іван Іванавіч Дзямідаў, ад'ютант штабу 11-й брыгады. У Івана Іванавіча свае асаблівасці. Іван Іванавіч быў некалі ротным пісарам, мабыць таму Іван Іванавіч такі акуратны і на працу пазніцка роўна на столкі, каб сам начштаба прышоў на поўгадзіны пазней за яго: службовы этыкет — штука тонкая, але Іван Іванавіч даўно пасьпеў яго ўсвоіць. Іван Іванавіч прыходзіць у канцэлярыю штаба і зоркім вокам аглядае ўсіх супрацоўнікаў. Іван Іванавіч добра знае сваю работу, а яшчэ лепей задачы Чырвонай арміі. На ўсіх сходах, дзе ваенком Лексікаў, быўшы каваль, а сёння яго непасрэдным начальнік, робіць даклад аб ганебных учынках Антанты, на ўсіх сходах Іван Іванавіч сядзіць у трэцім радзе непасрэдна за начальнікам штаба. І ў самым пачатку чым месцы прамовы ваенкома пукатыя вочы Івана Іванавіча наліваюцца гневам і помстаю, а гарбаты нос паварачваецца направа і налева, як-бы шукаючы супрацоўнікаў, маючых слова супроць. Але спакойна сядзіць з правага боку старэйшы дзелавод Волкаў і з левага боку флегматычна шморгае носам старэйшы перапісчык Шаляпін. Гэтага нават самае прозвішча прымушае трымацца проста і сціпла і нос трымаць па ветру, таму на твары яго застаецца вечны выраз зьбянтэжанасці і гатоўнасці да нечаканага. А Мурачка сядзіць у самым апошнім радзе. Яна спакойна сядзіць, і нават Іван Іванавіч яе асабліва ня

пужае. Яна ўжо некалькі разоў заўважыла, што Іван Іванавіч з вялікаю ўвагаю сачыў за тым, як яе пальчыкі бегалі па замусоленых клавішах штабной машынікі. Гэта яе, Мурачка, сакрэт, але яна гэта даўно ўжо заўважыла. Але Мурачка добра разумее, што ў начальства зусім выключнае становішча; калі што якое, дык яно заўсёды знойдзе і час і словы. І таму кожную раніцу так сьпяшаецца Мурачка, каб пасьпець у канцэлярыю хоць на паўгадзіны раней за Івана Іванавіча. І калі прыходзіць Іван Іванавіч і арліным вокам аглядае сваю канцэлярыю — Мурачка заўсёды на сваім месцы і заўсёды праца ў яе аж кіпіць. Нават паныры Волкаў і той ня міне Мурачка, каб ня даць ёй якую-небудзь тэрміновую работу. Дыктуе заўсёды ён сам.

Іван Іванавіч высокі і зграбны. У Івана Іванавіча чорныя пукатыя

сьмеху, што такі быў падобны да звону дробных звончак.

Ня было ў нашым канцы дзяўчыны прыгажэй за Мурачку. І калі вярнуўся ў родны горад Пятрусь Крымчонак, сын Мурачкаінага суседа машыніста — не пазнаў ён яе адразу. Пятрусь яшчэ быў у вайсковым адзеньні. У родны горад папаў ён цяпер, таму што ў горадзе былі камандныя курсы і Пятруся проста з апошняга рэйду па басмацкіх кішлаках паслалі вучыцца.

— Ты, Пятрусь, ня маеш права так пакінуць армію. Калі станеш патрэбен ізноў, дык павінен умець камандаваць другімі. Гэта, брат, мала толку з таго, што сам умееш нарывацца на кулі... Панюхай ты пораху даволі — панюхай і кніжкі. І глядзі — калі сустрэну цябе потым не камандзірам, дык мала табе ня будзе...

разбірава заплакаць, але гонар мужчынскі перамог, і сына сустрэў ён нават крыху сурова.

— Ну, апавядай, дзе быў, што бачыў...

Пятрусь пачаў апавядаць... Доўгая гісторыя...

— Так, гэта добра, што за Саветы... Яно, каб не зманіць, дык і мы трохі дапамагалі...

Пятрусь ужо чуў, як бацька пры адходзе палякаў падбухторыў сяброў да забастоўкі і выратаваў усю маёмасць дэпо. — Маладзец, сыноч. Маці вось енчыць усё: прапаў, ды прапаў. А я кажу — калі прапаў, дык за дзела.

Бацька старанна закручвае "сабачую ножку".

— Што вучышся цяпер, дык гэта добра. Але трэба, брат, канчаць хутчэй. Я ўжо старэць пачынаю — час і табе мяне падмяніць на часіну...

Мурачка сустрэла Пятруся,

Алесь ДУДАР

МУРАЧКА

(Навела)

вочы, у якіх заўсёды гараць такія прынадныя абяцаючыя іскаркі. І валасы ў яго так прыгожа завіваюцца на скронях — цёмныя такія валасы. Іван Іванавіч з кожным днём усё часцей спыняецца каля Мурачкаінай машынікі; больш таго — няраз ужо застаўляў ён Мурачку на вярчэнні заняткі і сам дыктаваў ёй тэрміновыя паперы. Больш таго; ніхто гэтага ня ведаў, але з нейкага часу па суботах, калі надыходзіў час ісьці да капцёра і атрымліваць селядцы, алей, крупу ды іншыя страўныя рэчы — Іван Іванавіч пасьпяваў у той-жа час і далікатна падносіў Мурачкаіну паёк аж да самай Мурачкаінай хаты ў самым канцы Кандуктарскай вуліцы. А гэта ўжо нешта азначала. І Мурачкаіна сэрца бадай упершыню пачало біцца нейкім новым, неспрабаваным, але вядомым па раманах пачуццём.

Той, хто хадзіў у тыя годы ў наш чыгуначны клуб, добра павінен помніць Мурачку. У Мурачкаі былі такія чорныя задзёрыстыя вочкі, прыгожая фігурка і дробненькія завіточкі чорных валасоў. Калі канчаўся спектакль ды пачыналіся скокі, у Мурачкаі ратунку ня было ад кавалераў. Сьмяецца Мурачка так, што можа толькі ў глухога сэрца не зашчымела-б ад гэтага

Так казаў ваенком, і Пятрусь разумее яго і ведаў, што трэба вучыцца. У школе саромліва хваў ад сяброў свой ордэн Чырвонага сьцягу — чым ён быў вінен, што толькі адзін ён і меў гэту ганаровую адзнаку.

І калі апынуўся Пятрусь у родным горадзе, пацягнула яго туды, на акраіну, дзе гудзюць паравозы, дзе бліскучыя рэйкі зьбягаюцца ў дзьева каляны і ўцякаюць паміж высокіх насыпаў далёка-далёка за горад. Толькі што скончыліся фронты, яшчэ не змаўкала ў вушах агіднае гудзеньне куль, аглушаючы гул гармат, ды хлябусьценне шабель у целах ворагаў: Пятрусь — кавалерыст і мабыць таму асабліва пацягнула яго ў гэты ціхі завулак, дзе людзі ня чулі нават і паху конскага. Там і крывенькая хатка, і сабачка, і бацька вечна замурзаны і пратэстуючы, і маці спачуваючая і ласкавая.

Першы раз Пятрусь нават і не спазнаў быў роднай вуліцы. Такою ўбогаю і шэраю здалася яму яна. Такое адчуваньне ведае кожны, хто, павандраваўшы па многіх гарадох, пабачыўшы многа, хай сабе і горшых вуліц, вернецца, нарэшце, у свой горад, на тую вуліцу, дзе пражыў пачатак жыцця... Маці спачатку не пазнала, потым кінула абнімаць, цалаваць і нават плакаць пачала. Бацьку старога, відаць, таксама ахвота

як належыць дарослай дзяўчыне. Мала чаго ня было там калісьці. То-ж яны дзеці былі яшчэ — і гэта трэба прыняць пад увагу. Людзі растуць, і жыццё мянецца. Аднак-жа далікатнасць трэба трымацца.

— Будзьце знаёмы: Іван Іванавіч Дзямідаў, а гэта мой сябра з дзяцінства — Пятрусь... Пётр Максімавіч... і Мурачка вінавата ўсьміхнулася. Яна забылася Пятрусьева прозвішча — на іх вуліцы ніхто суседавага прозвішча ня помніў. Іван Іванавіч далікатна ўсьміхнуўся і зусім не зьявнуў увагі на Пятруся. Гэтаж не канкурэнт. Якісьці там абдзёрты курсант ды супроць яго, Івана Іванавіча; ён задаволенна аглядаў свае высокія франтаватыя боты. Справа была ў чыгуначным клубе, і зараз-жа аркестр заграў польку-какетку і зараз-жа Іван Іванавіч лоўка закруціў Мурачку па напоўненай пылам залі. І ні ён, і ні Мурачка зусім не зьявнулі ўвагі на тое, што пара цвёрдых шэрых вачэй з-пад цёмна-зялёнага шлему так прагна ўглядаліся ў кожны рух прыгожай машыністкі з штабу 11-й брыгады.

Кожную вольную гадзіну выкарыстоўваў Пятрусь, каб пайсці на сваю ціхую вуліцу. І кожны раз ён спатыкаў Мурачку. І кожны раз Мурачка вінавата пагляда-

ла на яго: яна сьпяшалася на вярчэнню работу і ніяк, ні на адну хвіліну ня можа застацца пагуляць з Пятрусём — сваім старым добрым сябрам. І ў канцы другога месяца, калі Пятрусь, у якога, нягледзячы на столькі перажытых боёк, так палахліва ёкала сэрца, расказаў Мураццы пра нешта патэмнае, што так трывожыла яго сэрца, Мурачка адказала:

— Ты ня крыўдуй, Пятрусь, але гэтага ня можа быць. Я ўжо абяцалася аднаму чалавеку — ты яго знаеш — гэта Іван Іванавіч — наш ад'ютант штаба...

І, пачынаючы з другога дня, Пятрусь яшчэ крапчэй узяўся за навуку. І так часта паўставаў перад яго вачыма вобраз любай дзяўчынкі — не тое, што толькі што адкінула яго пачуцці, а тое даўнейшае, маленькай чорнавокай і жвавай, што так любіла дражніць яго і так смачна чмякала накрадзеным ім з суседняга саду яблык. Успамінаў, як падаюць яблык, як хрусцяць яны на маленькіх белых зубах.

Іван Іванавіч быў стройны і высокі. У Івана Іванавіча кучаравіліся валасы на скронях, і тонкая гарбулінка на яго носе надавала яму такі шляхэтны выгляд. Мурачка не магла нарадавацца на свайго мужа і яе толькі страшэнна здзівіла, чаму ён так ахаладзеў да яе ў апошні час. Яна гублялася ў дэгадах. Яна ўжо больш не працавала ў штабе, але перад яе вачыма мітусіўся твар другой Мурачкаі, якой Іван Іванавіч можа таксама дыктуе па вечарам тэрміновыя паперы і ў якой можа такія самыя кудзёркі вакол твару і такія самыя бліскучыя задзёрыстыя вочкі. Шмат чаго перадумала Мурачка.

І толькі тады зрабілася ясным усё, калі аднойчы ўвечары, вярнуўшыся дахаты ад маткі, застала пусты пакой і на вакне кавалак паперы, на якім было напісана:

"Вывачай, дарагая, мяне, але я, згодна ваеннай дысцыпліны і загаду нумар 1001-с, мушу выехаць у другі горад. Адрасу не пакідаю — гэта ваенны сакрэт. Калі памылкова захапіў твае рэчы — даруй.

Потым можа разьбярэмяся". Мурачка зразумела. Яна доўга сядзела на вакне і ўглядалася ў пустое маўклівае неба. А потым праплакала ўсю ноч. І толькі раніцою схамянулася і, адшукаўшы яшчэ кавалак паперы, дрыжачаю рукою напісала ліст. Адрас быў такі:

№-ыя кав. курсы. Пятрусю Максімавічу Крымчонку.

Р. С. Захаваны правапіс арыгінала.

(Літаратурны дадатак да газеты "Савецкая Беларусь". 1928 г. № 10).

ПУНКТ ГЛЕДЖАННЯ

Самыя папулярныя эстрадныя конкурсы, канцэрты, маладзёжныя праграмы, падрыхтаваныя на Беларускім тэлебачанні, не праходзяць без удзелу заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь Алены Спірыдовіч. Яе чароўная ўсмешка, прычоска "вожык", характэрны голас сталі своеасаблівым сімвалам нацыянальнай эстрады.

Беларусы ганарацца, што іх суайчынніцу запрашаюць адкрываць і весці міжнародныя кінафестывалі, юбілейныя ўрачыстасці і грандыёзныя шоу разам з прызанымі майстрамі сцэны з Расіі, Украіны і іншых краін СНД. Заўсёды элегантная і абаяльная, яна працуе лёгка, свабодна, не ўступаючы ў прафесіяналізме сваім калегам.

Гутарка з Аленай Спірыдовіч планавалася даўно. Па дарозе на тэлестудыю, дзе дамовіліся пра сустрэчу, я пракручвала ў думках падрыхтаваныя пытанні. Ад хвалявання ўсё блыталася. Але калі я ўбачыла добразычліваю ўсмешку на твары сваёй герані, мой жах знік.

Алена СПІРЫДОВІЧ: «КАБ ЧОРНАЕ СТАЛА БЕЛЫМ — ДАЧАКАЙСЯ РАЊІЦЫ»

— Алена, якім быў ваш шлях на тэлебачанне?

— Упершыню на тэлебачанне, у рэдакцыю перадач для дзяцей і юнацтва, я трапіла па размеркаванні пасля заканчэння факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Мая мама — тэлевізійны рэжысёр, тата — акцёр. У той момант, калі я стаяла перад выбарам прафесіі, тата выкладаў у тэатральным інстытуце. Каб выключыць пратэкцыю бацькоў, пайшла на журфак БДУ. Пасля заканчэння вучобы, калі мінуў нейкі час, адчула смак прафесіі журналіста і зразумела, што магу стаць лепшай. У цэлым, я вельмі ўпэўнены ў сабе чалавек.

Тэлебачанне — гэта дзяржава са сваімі законамі, звычак, нормаў паводзін. Спачатку мне здавалася, што працаваць тут вельмі лёгка. Пазней зразумела: за знешняй прыгажосцю, бесклапотнасцю ляжыць штодзённая карпатлівая праца. Каб нечага дабіцца, даводзілася працаваць дапазна. З той пары прайшло 15 гадоў, а я, як і раней, шмат працую, стараюся быць цікавай гледачу. А хто працуе "на сябе" і не думае пра гледача, рана або позна пакаіе тэлебачанне.

— Нядаўна мы бачылі вас у новым амплуа, у рэкламе. Як вы ставіцеся да рэкламы і да таго, што вядомыя людзі рэкламіруюць тавары і паслугі?

— Рэклама беларускай нацыянальнай авіяцыйнай кампаніі — справа прывітаная. Я сапраўды часта карыстаюся паслугамі "Белавія", і пад тым, што было сказана ў рэкламе пра гэту кампанію, падпісаўся смела. Рэжысёр кліпа — мой муж, і мне было асабліва прыемна з ім працаваць.

Ад многіх прапаноў удзельнічаць у рэкламе я адмаўлялася, таму што не магу гаварыць, напрыклад, пра "кашкі" на адзенні або жаваць у кадры: нейкая мяжа для мяне існуе.

— У гледачоў Беларускага тэлебачання ваш вобраз перш-наперш асацыіруецца з папулярным конкурсам маладых выканаўцаў "Зорная ростань". Стварэцтва ўражанне, што ўся арганізацыйная праца кладзецца на вас. Ці праўда гэта?

— Адна з асаблівасцей нашай працы — узаемавыручка. Адзін чалавек не можа зрабіць праграму, якім бы таленавітым ён быў. Над перадачай "Зорная ростань" працуе шмат людзей. Я толькі рэдактар і вядучая. Мне вельмі прыемна, калі на сцэну разам са мною выходзяць пачынаючыя маладыя людзі. Я дапамагаю ім з усіх сіл. Музычны кіраўнік конкурсу Алег Елісеенкаў — мой сябар. А працаваць з сябрамі лёгка і цікава.

— Ці ёсць маладыя выканаўцы, якія могуць прэтэндаваць на вашу асобую ўвагу?

— "Зорная ростань" задумана па сістэме музычнага ўніверсітэта. У верасні-кастрычніку, калі ідзе праслухоўванне, мы набіраем курс моладзі, з якой потым працуем. Напрыклад, ёсць хлопцы і дзяўчаты, якія з намі ўжо пяць гадоў. За апошні год семярых запрасіў да сябе ў аркестр Міхаіл Фінберг. Цяпер яны салісты Дзяржаўнага эстраднага аркестра Рэспублікі Беларусь, але па-ранейшаму нашы выхаванцы. Я лічу, што будучыня ў беларускай эстрады ёсць. Індывідуальна нікога не выдзяляю. Усе для мяне дарагія па-свойму.

— Што паўплывала на тое, што вы сталі тэлеведучай адной з найцікавейшых маладзёжных праграм Беларускага тэлебачання "Бон-тои"?

— Калі па праўдзе, гэта быў не мой выбар. Мой муж, — рэжысёр і аўтар праграмы Юрый Брэус — на працягу двух гадоў падбіраў для гэтай перадачы вядучых і не дапускаў мяне да яе з этычных меркаванняў. Але потым мы зразумелі, што будзе намнога зручней і лягчэй працаваць разам. Мой муж як аўтар перадачы шмат чытае, перабірае "кучу" матэрыялаў і робіць выбаркі для мяне, з якімі, як правіла, сутыкаюся ўжо на агулчванні сюжэтаў.

Я бываю на ўсіх паказах мод, конкурсах мадэльных агенстваў у Мінску. Многія з іх вяду сама. Але ў адборы калекцый удзелу не прымаю, лічу, што гэта мужчынская праца. Па мяккасці характару членства ў журы мне не падыходзіць. Я маю зносіны з мадэлямі, і ў мяне ўзнікаюць чыста чалавечыя сімпатыі да дзяўчат. Галоўнае не знешнасць, а здручцыя, інтэлект, манера зносін. Да таго моманту, калі дзяўчаты выходзяць на сцэну, у мяне ўжо ёсць свае фарварыткі.

— Алена, як вам удаецца быць такой...

— Усё залежыць ад настрою. Калі ў мяне вечарам канцэрт, я з самай раніцы пачынаю "песціць" у сабе добры настрой, таму што не маю права працаваць дрэнна. Калі я не выйду на сцэну са светлым пачуццём, то падману людзей, якія прыйшлі адпачываць. Свой добры настрой я павінна аддаваць зале, і тады адбываецца кантакт з гледачом. Рабіць гэта вельмі цяжка, але я люблю сваю працу і не памяню яе ні на якую іншую. Аднак, калі б прыйшлося пра жыццё спачатку, як звычайна гавораць, у дробязях многае змя-

ніла б, таму што не цяплю аднастайнасці — гэта сумна.

— Скажыце, Алена, ці вядомая вам "зорная хвароба"?

— Давайце паразважым, што такое "зорная хвароба". У адносінах да людзей, сваіх калег я не стала гнарыстай, грубай або, напрыклад, перастала з імі вітацца. Я такая, якой была раней. Іншая справа, у мяне не хапае часу на нейкія другародныя рэчы. З-за пастаяннага цягноту ў апошні час мне даводзіцца адмаўляцца нават ад некаторых дзелавых прапаноў. Таму мяркуюць самі...

— Што б вы пажадалі маладым дзяўчатам, якія мараць стаць тэлеведучымі?

— Я жадаю, каб яны былі шчырымі, натуральнымі. Глядач бачыць, калі гэта не так, і часам бывае жорсткім. У нас вельмі цікавая, але і складаная праца.

— Пра што вы марыце?

— Па-першае, мару навучыцца вадзіць машыну. Я страшэнная мярзлячка, часам у халодную пору ўся мая зарплата ідзе на аплату таксі.

А галоўнае — удзяляць больш увагі родным і сям'і.

На развітанне Алена падаравала мне сваю візітную картку, таксама арыгінальную, як і яе гаспадыня. Чорна-белы дызайн. Замест лагатыпа — смешнае вараняня. На стандартным фармаце не было ўказана "заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь, тэлеведучая, рэдактар і гэтак далей", проста Алена Спірыдовіч. А на адвароце — філасофскі афарызм, які гаворыць пра знакамітую тэлеведучую больш, чым пералічэнне заслуг і рэгалій: "Каб чорнае стала белым — дачакайцеся раніцы..."

Гутарыла Вольга ДАЙНЭКА.

У час фестывалю "Славянскі базар у Віцебску".

АЛІМПІЙСКІ РЭЗЕРВ

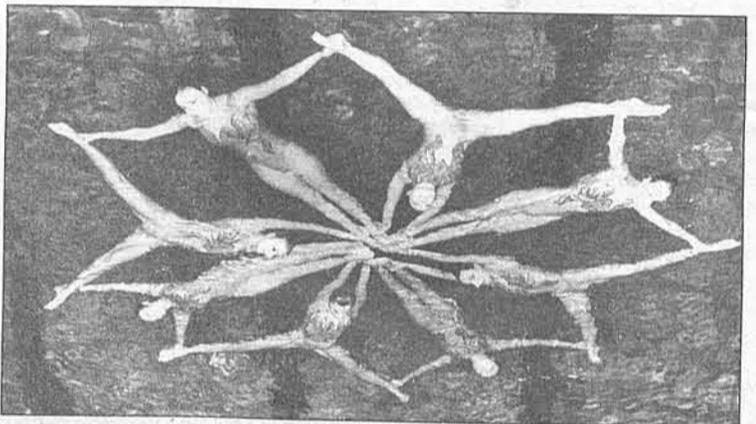

Васемнаццаць гадоў дзейнічае ў Мінску спецыялізаваная дзіцяча-юнацкая школа алімпійскага рэзерву па сінхроннаму плаванню. Трэнерскі калектыў, які ўзначальвае старшы трэнер Нацыянальнай каманды Людміла Сянько, займаецца больш як з 250 выхаванцамі. Ёсць сярод іх майстры і міжнароднага класа. Да ўдзелу ў Алімпійскіх гульнях у Сіднеі рыхтуюцца два беларускія дуэты. Першы ў складзе Таццяны Мяшковай і Анастасі Саранцавай і дуэт — Наталля

Сухарук і Крысціна Надзеждзіна. Хутка ім давядзецца выступіць на Кубку свету, які пройдзе ў красавіку ў Сіднеі. Будзем спадзявацца, што нашыя спартсменкі завоююць там спартыўныя ліцэнзіі, якія даюць права на ўдзел у Алімпіядзе, што адбудзецца ў верасні.

НА ЗДЫМКАХ: выступае дуэт у складзе Наталлі СУХАРУК і Крысціны НАДЗЕЖДЗІНАЙ; нацыянальная зборная Рэспублікі Беларусь у групавых практыкаваннях.

Фота Генадзя СЯМЁНАВА.

КРЫЖАВАНКА

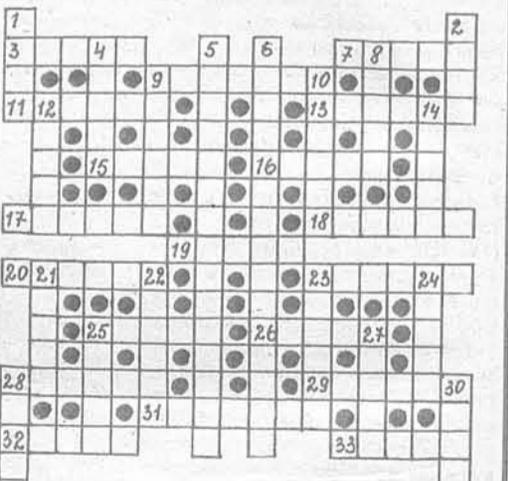
ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.

3. Ручная калыска для перавозкі грузаў. 7. Асобны чалавек як член грамадства. 9. Той, хто выступае з прэзентацыямі, абвэржэннем чыіх-небудзь думак у час публічных дыспутаў, спрэчак. 11. Награвальны прыбор з помпай, якая падае газу ў гарэлку. 13. Той, хто займаецца выкананнем на сцэне твораў мастацтва. 15. Урачыстая хадзьба, рух людзей. 16. Скандэнтраванасць думак, зроку, слыху на чым-небудзь. 17. Асоба, якая праходзіць выпрабавальны стаж перад залічэннем на работу. 18. Выбарны начальнік у казацкіх войсках або паселішчах у дзяржаўна-паліцыйнай Расіі. 19. Дакладна ўстаноўленая расцэнка тавараў або размер аплаты працы і паслуг. 20. Адкладанні, у складзе якіх ёсць крупіны, крыштальні карысных металаў або мінералаў. 23. Спецыяліст, які вырабляе скуру. 25. Фігура, утвораная двума прамянямі, якія выходзяць з аднаго пункту. 26. Гандлёвая палатка. 28. Дарэваліцыя (у Беларусі, на Украіне) зяезны дом, шынок. 29. Раздзел фізікі, які вывучае з'явы і ўласцівасці святла. 31. Дзіця адной маткі, якое нарадзілася адначасова з братам ці сястрой. 32. Драўляная або металічная пасудзіна, у якой таўкуць што-небудзь таўкачом. 33. Той, хто арэ зямлю; земляроб.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Прамежак часу, перыяд у раз-

віцці чаго-небудзь. 2. Аблямоўка па краях або па швах у адзенні ў выглядзе каляровага шнурка. 4. Невысокія скураны абутак на шнурках ці на засцежках (слова ўжыта ў адзіночным ліку). 5. Той, хто размяркоўвае што-небудзь. 6. Прыняцце новага аблічча, вобраза, пераўтварэнне ў каго-небудзь або што-небудзь. 8. Сотая частка якой-небудзь адзінкі. 9. У дарэваліцыяй Расіі: засядацель у казенных палатах. 10. Калектыўная праца пры выкананні сельскагаспадарчых работ. 12. Аўтамат, які выконвае дзеянні, падобныя да дзеянняў чалавека. 14. Луста хлеба. 21. Му-

зычна-драматычны твор, пры пастаноўцы якога дзеючыя асобы спяваюць у суправаджэнні аркестра. 22. Памяшканне ў доме пад першым паверхам, ніжэй узроўню зямлі. 23. Група людзей, якія сумесна займаюцца чым-небудзь. 24. Злучэнне азоту з вадародам; бясколерны газ з едкім непрыемным пахам. 25. Жэрдка з крукам на канцы, да якой прычэпляюць вядро ў калодзежным жураўлі. 27. Невялікае самаходнае судна для розных мэ. 28. Наўныя грошы ўстаноў, прадпрыемства. 30. Вакальны твор, які выконваецца адным голасам у суправаджэнні аркестра.

Склала Ірына БЕКІШ.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства "Радзіма").

РЕДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнікі
Юрась ЛЯШКЕВІЧ,
Леанід МАРАКОЎ.
Спецыяльныя карэспандэнты
Нэллі ПРЫВАЛАВА,

Віктар СТАВЕР.

Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97, 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 1 828 экз. Зак. 447. Падпісана да друку 14.2.2000 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).